

ТЕМА 1

СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Зміст

1. Сутність, форми та передумови виникнення міжнародних економічних відносин.
2. Еволюція розвитку міжнародних економічних відносин: етапи становлення та зміна лідерів світової економіки.
3. Особливості розвитку України та її місце в системі міжнародних економічних відносин.
4. Показники економічного розвитку: система національних рахунків.

1. Сутність, форми та передумови виникнення міжнародних економічних відносин

Сучасний світовий суспільний розвиток характеризується посиленням зв'язків та взаємодії між країнами. Цей процес в економіці був названий *глобалізацією* (від франц. *globale* – загальний, універсальний). Поява глобалізації викликана потребою у вирішенні нових поставлених перед людством проблем, пов'язаних з екологією, охороною здоров'я, освоєнням космосу тощо. Проте найважливішою причиною посилення цілісності світового устрою є взаємозалежність країн в економічній сфері, яка стрімко зростає. На сучасному етапі розвитку світового господарства жодна країна світу не зможе повноцінно розвиватися, якщо буде ізольована від світогосподарських зв'язків.

Отже, *глобалізація світової економіки* – це посилення взаємозв'язків та взаємозалежності економік окремих країн світу, вплив міжнародних економічних відносин на національні економіки, участь країн у світовому господарстві.

В літературу термін «глобалізація» увійшов наприкінці ХХ ст. Проте, ознаки глобалізації (*перший етап* - безконфліктний) з'явилися у ХVІ-ХVІІІ ст. з появи перших чартерних компаній та укладення міжнародних угод. *Другий етап* (динамічний) розвитку глобалізації був спричинений промисловою революцією (ХІХ - ХХ ст.), механізацією праці, індустріалізацією. Перехід до *третього етапу* (з 70-х рр. ХХ ст.) почався з науково-технічної революції та формування постіндустріального суспільства. Третій етап є особливо стрімким через нерівномірність розвитку країн¹

Загалом, економіка є способом задоволення суспільством своїх матеріальних потреб. В той час як, *світова економіка* – це єдиний можливий спосіб задоволення матеріальних потреб за умови різної ресурсної забезпеченості країн.

У широкому значенні, *світова економіка* – це система взаємопов'язаних і взаємозалежних економік, що функціонують і розвиваються за єдиними об'єктивним законам ринку². У вузькому значенні, *світова економіка* – це система, яка включає лише ті частини національних економік, які поставляють товари, послуги та економічні ресурси на зовнішній ринок.

Для кращого розуміння основних термінів світового господарства та відмінностей між ними, розглянемо еволюцію форм ринку та економік (Рис. 1.1).

Рис. 1.1.

Внутрішня економіка – виробництво окремої країни з використанням лише внутрішніх ресурсів та орієнтоване на збут виготовленої продукції лише всередині країни.

Національна економіка – внутрішня економіка країни та частина виробництва, орієнтована на іноземних покупців.

¹ <http://library.if.ua/book/64/4754.html>

² МЕ и МЕО под. ред.. Булотова А.С.

Міжнародна економіка – частина національних економік (ринків), яка безпосередньо пов'язана із зарубіжними ринками.

Світова економіка – сукупність національних економік країн світу.

З огляду на класичну економічну теорію, розрізняють терміни:

– *мікроекономіка* (microeconomics) – розділ економічної теорії, в якому вивчаються проблеми споживчого вибору і вибору виробників, що здійснюються на мікрорівні³; – частина, розділ, галузь економічної науки, пов'язана з вивченням маломасштабних економічних процесів, суб'єктів, явищ, в основному підприємств, фірм, підприємців, їх господарської діяльності, економічних відносин між ними⁴;

– *макроекономіка* (macroeconomics) – розділ економічної науки, присвячений вивченню функціонування економічної системи як єдиного цілого, з точки зору макропідходу⁵; – розділ економічної теорії, який стосується визначення агрегатних і середніх показників, що характеризують стан економіки⁶.

Класифікація економіки за масштабами охоплення ринку представлена в Табл. 1.1.

Табл. 1.1 - Класифікація економіки за масштабами охоплення ринку

Терміни	Визначення
Національна економіка (<i>National economy</i>)	- це суспільні відносини щодо забезпечення багатства країни і добробуту її громадян ⁷ .
	- це сукупність всіх галузей регіонів країни, об'єднаних в єдине ціле різноманітними економічними зв'язками ⁸
	- ...
Міжнародна економіка (<i>International Economics</i>)	- це теорія, що застосовується для вивчення економіки сучасного взаємозалежного світу ⁹ .
	- наука, що вивчає економічні відносини між країнами в межах світового господарства, закономірності розвитку основних форм міжнародних економічних відносин, пов'язаних з рухом факторів виробництва, процесами інтернаціоналізації продуктивних сил та особливостей формування й розвитку міжнародної економічної політики держав ¹⁰ .
	- ...
Світова економіка (<i>World Economy</i>)	- це система взаємодії різних країн в сфері торгівлі, виробництва та фінансів ¹¹ .
	- сукупність національних господарств усіх країн, їх виробничих і економічних взаємозв'язків у формі зовнішньої

³ Економіка. Толковый словарь. — М.: "ИНФРА

М", Издательство "Весь Мир". Дж. Блэк. Общая редакция: д.э.н. Осадчая И.М.. 2000.

⁴ Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. — 2-е изд., испр. М.: ИНФРА-М. 479 с. 1999.

⁵ Экономико-математический словарь: Словарь современной экономической науки. — М.: Дело. Л. И. Лопатников. 2003.

⁶ Економіка. Толковый словарь. — М.: "ИНФРА

М", Издательство "Весь Мир". Дж. Блэк. Общая редакция: д.э.н. Осадчая И.М.. 2000.

⁷ Энциклопедия инвестора

http://investments.academic.ru/1547/%D0%AD%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%8B

⁸ Словарь по экономической теории. Новосибирск: РГТЭУ, Новосибирский филиал. В. П. Теплов. 2007.

⁹ Киреев. Международная экономика

¹⁰ Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр "Академія", 2000. – 864 с.

¹¹ Толковый словарь русского языка Дмитриева Д. В. 2003

	торгівлі, вивезення капіталу, міграції робочої сили, обміну науково-технічною інформацією тощо ¹²
	– історично сформована сукупність взаємопов'язаних національних господарств, в основі якої лежить міжнародний поділ праці, економічні, політичні та інші відносини ¹³ .
	– ...

Світова економіка поєднує систему руху товарів, послуг, економічних ресурсів (тобто, факторів виробництва) та на основі цього між країнами (національними економіками) виникають *міжнародні економічні відносини (МЕВ)*.

Міжнародні економічні відносини (МЕВ) – це:

– спеціальний розділ економіки, який досліджує економічну взаємозалежність між країнами, розглядаючи рух товарів, послуг і платежів, політику регулювання цього потоку і їх вплив на добробут нації¹⁴;

– сукупність зв'язків, що встановлюються між країнами світу в результаті торгівлі, міграції робочої сили, вивезення капіталу, міжнародного кредитування, валютних відносин та науково-технічного співробітництва¹⁵.

Отже, *міжнародні економічні відносини* – це сукупність відносин щодо руху факторів виробництва між резидентами та нерезидентами країни.

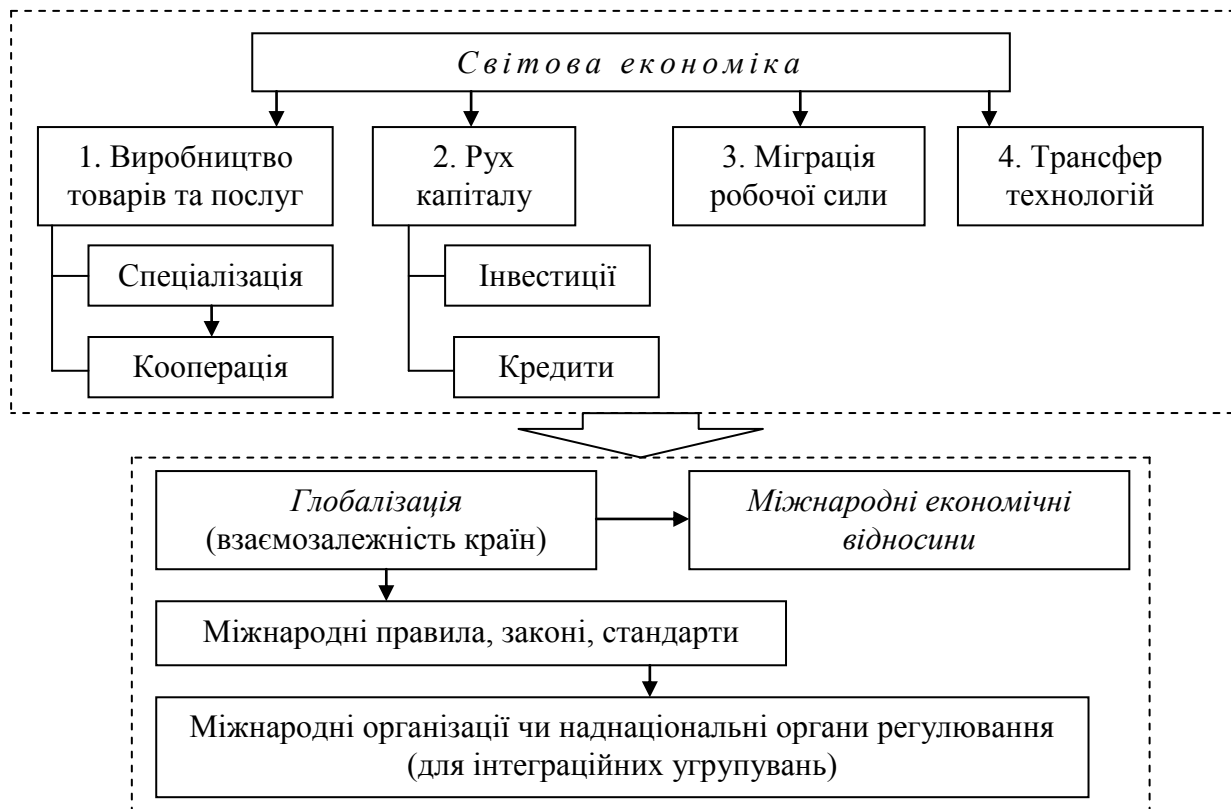

Рис. 1.2.

¹² Словарь по географии. 2015.

http://geography.ru.academic.ru/4021/%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%8F_%D1%8D%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%B0

¹³ Словарь бизнес-терминов. Академик.ру. 2001.

¹⁴ Энциклопедия банковского дела и финансов. — М.: Федоров. Ч. Дж. Вулфел. 2000.

¹⁵ Финансовый словарь Финам. http://dic.academic.ru/dic.nsf/fin_enc/25032

Основою міжнародних економічних відносин є *міжнародний розподіл праці (МРП)*. Різні країни мають різний рівень розвитку, наявність вихідних ресурсів, що створює різні передумови для розвитку галузей промисловості та торгівлі, тобто Це зумовлює виникнення та поглиблення поняття МРП. Таким чином, світове господарство, як сукупність національних економік, функціонує завдяки МРП.

Міжнародний розподіл праці (international division of labor) – це найвищий ступінь розвитку суспільного територіального розподілу праці між країнами, яке спирається на економічно вигідну спеціалізацію виробництва окремих країн на тих чи інших видах продукції (послуг) та призводить до взаємного обміну результатами виробництва між ними в певних кількісних та якісних співвідношеннях.

Цілі МРП:

- зниження витрат виробництва;
- економія затрат суспільної праці;
- підвищення ефективності виробництва;
- максимальне задоволення потреб споживачів.

Рис. 1.3. Сутність та види міжнародного поділу праці

Сутність МРП проявляється в динамічному процесі єдності двох процесів – роз'єднання та об'єднання виробництва. Складний виробничий процес завжди розділяється на відносно самостійні відокремлені один від одного етапи, що концентруються на окремих стадіях виробництва на відповідній території (в окремих країнах). Разом з тим, відбувається одночасне об'єднання відокремлених виробництв та територіально-виробничих комплексів, встановлення взаємодії між країнами, що беруть участь в системі МРП.

Передумовами поглиблення та розширення МРП в умовах взаємозалежності національних економік та глобалізації світової економіки є наявність:

- країн з різним ступенем забезпеченості природними (територіальними, кліматичними, видобувними) ресурсами;

- країн з різним ступенем забезпеченості капіталом (у виробничій, товарній та грошовій формах);

- країн з різним рівнем розвитку науково-технічного прогресу (НТП), що володіють різним масивом науково-технічної інформації;

- країн, що володіють різної кількістю та якістю трудових ресурсів.

Таким чином, головною передумовою розвитку МРП є міжнародний розподіл факторів виробництва.

Фактори виробництва (factors of production) – це ресурси, які необхідно витратити (здіяяти) для виробництва товару (послуги).

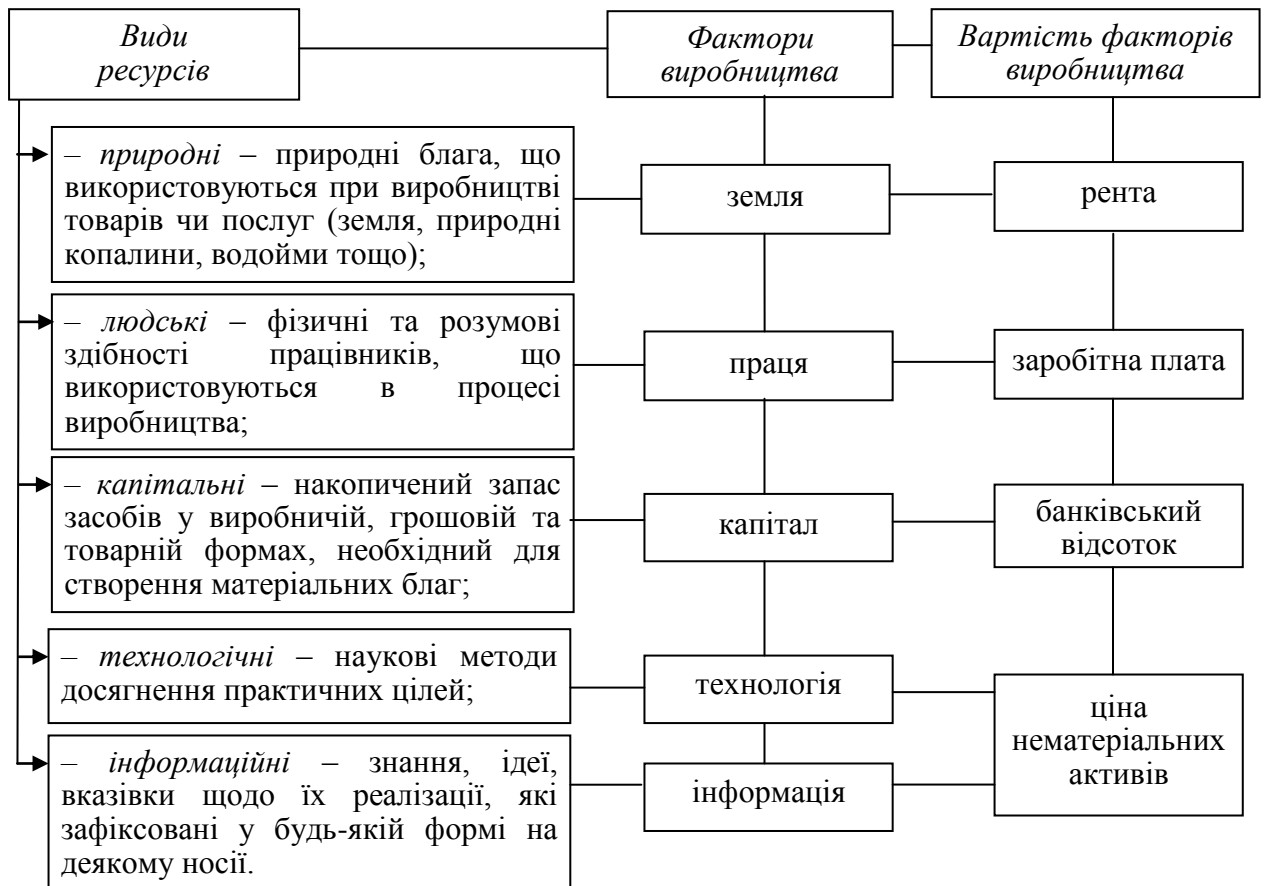
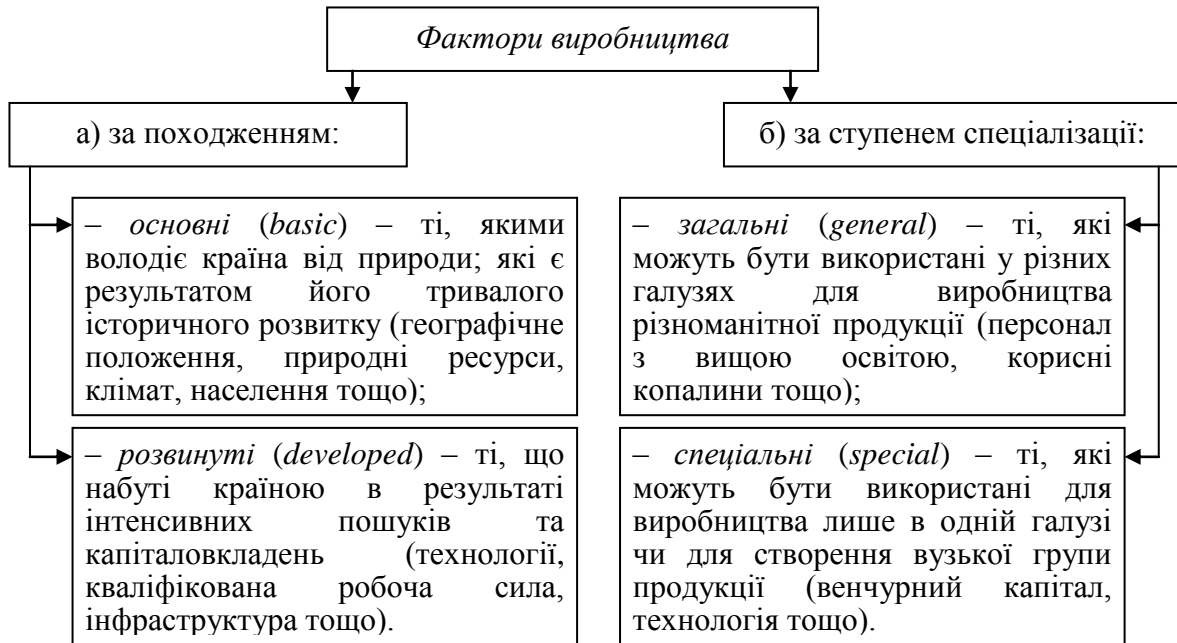

Рис. 1.4. Класифікація ресурсів та їх взаємозв'язок з факторами виробництва

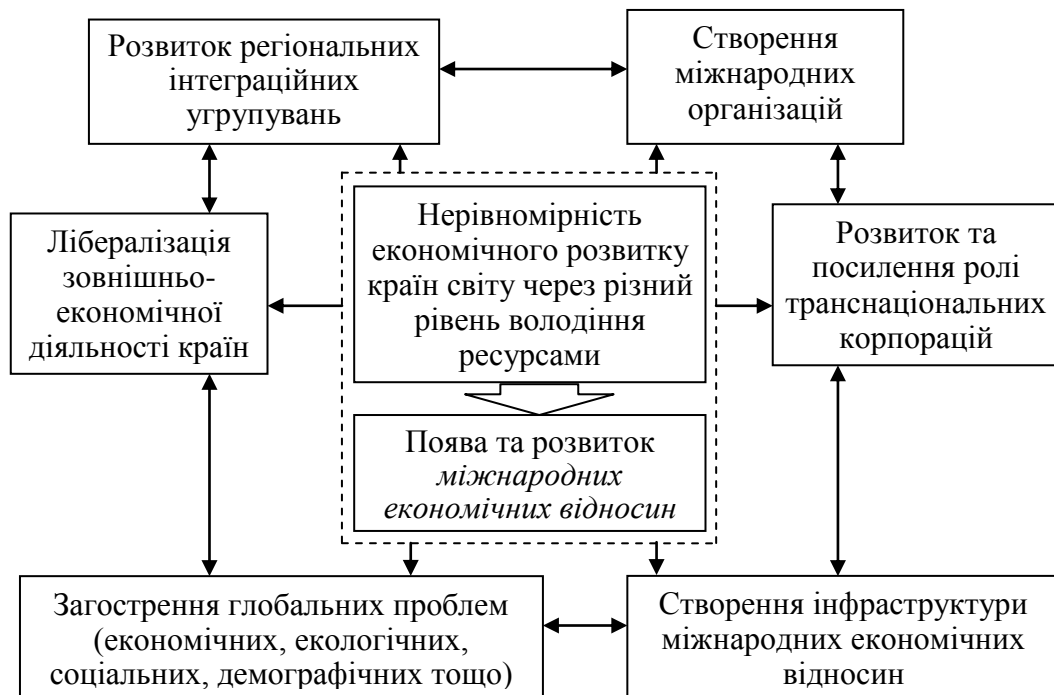
Проте, ресурси є так званою потенціальною виробничою силою суспільства. На практиці, у виробництво завжди задіяна лише частина ресурсів, яка і виступає фактором виробництва. Кожен фактор виробництва має свою вартість, яка в результаті приносить дохід.

Рис. 1.5. Класифікація факторів виробництва

Отже, *міжнародний розподіл факторів виробництва (international division of factors)* – це розподіл окремих факторів виробництва в різних країнах, що склався історично, та який є передумовою виробництва певних видів продукції, які є більш вигідними економічно, ніж в інших країнах.

Таким чином, неминучість МРП, дії закону усупільнення праці та передумов, які зумовлюють подальше поглиблення та розширення МРП, створило необхідність визначити причини розвитку МЕВ в історичних та сучасних умовах.

Рис. 1.6. Причини появи міжнародних економічних відносин між країнами

Лібералізація зовнішньоекономічної політики практично всіх країн світу спричинила відкриття національних економік та стрімкий розвиток всіх форм міжнародних економічних

відносин. Особливо активно це почало проявлятися в кінці ХХ ст. та знайшло своє відображення в послабленні заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі та покращенні інвестиційного клімату (особливо країн, що розвиваються).

Все це створило підстави для активного розвитку регіональних інтеграційних угруповань, створення системи міжнародних організацій та посилення ролі транснаціональних корпорацій (ТНК). Для забезпечення нових форм взаємодій між країнами необхідних стало формування всесвітньої інфраструктури міжнародних економічних відносин, яка включає міжнародний транспорт, комунікаційні та інформаційні мережі, які значно прискорюють практичну реалізацію світогосподарських зв'язків та сприяють виникненню нових форм та способів їх здійснення (укладення міжнародних товарних угод і трудових контрактів через мережу Інтернет, купівля-продаж товарів і послуг на міжнародних товарних біржах, аукціонах, торгах, практично миттєве здійснення міжнародних розрахунків тощо).

Окремим питанням є взаємний вплив МЕВ та глобальних проблем людства. Зокрема, варто відзначити, що вирішуючи одні проблеми, поширення та активізація МЕВ спричинює виникнення нових (погіршення екології, «відтік інтелекту» тощо).

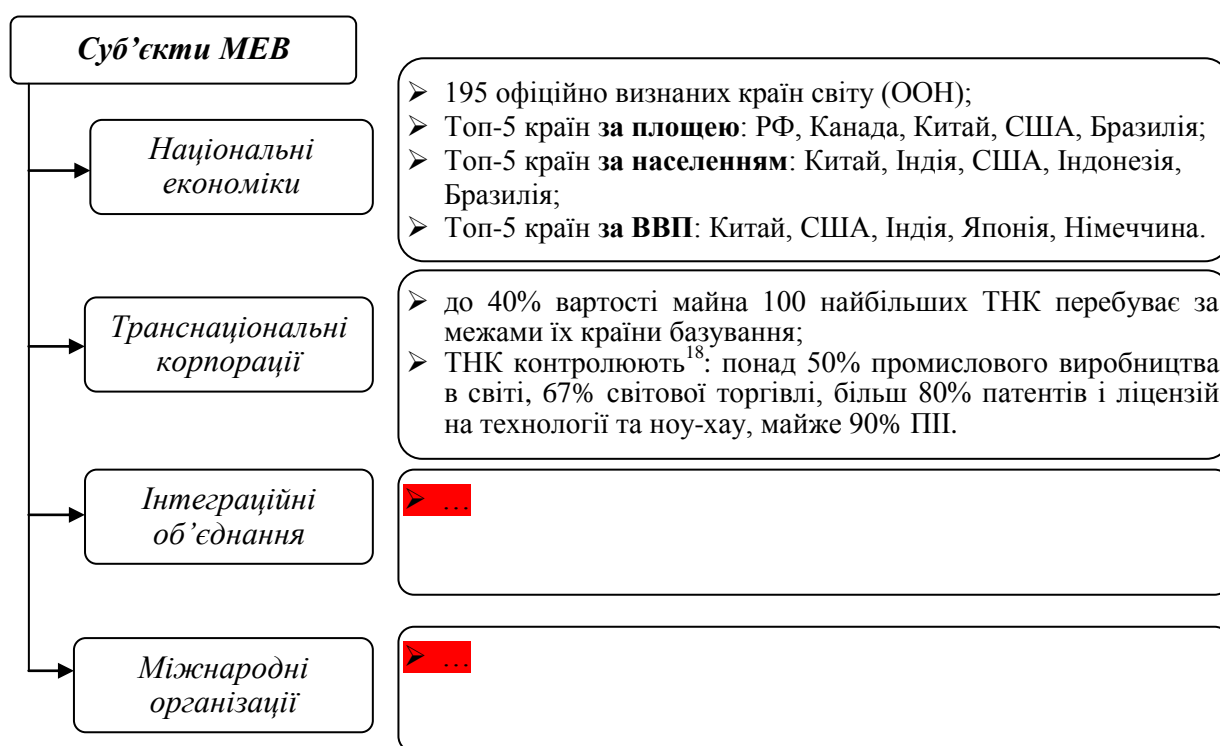

Рис. 1.7. Суб'єкти міжнародних економічних відносин

1. *Національні економіки.* Суб'єктами МЕВ виступають не лише країни, а їх відповідні інститути, включаючи державні підприємства. Здійснення участі в МЕВ країнами може відбуватися у вигляді¹⁶: прямого здійснення операцій центральними міністерствами і відомствами; участі регіональних і муніципальних органів управління (наприклад, цільовий продаж і закупівля товарів на зовнішньому ринку); надання повноважень окремим фірмам для здійснення операцій на зовнішньому ринку; гарантування експортно-імпортних операцій тощо.

Табл. 1.1. Роль національних економік в МЕВ, 2013 р.

¹⁶ http://pidruchniki.com/1594102439234/ekonomika/obyekti_subyekti_mev

Страна	Территория, кв. км	ВВП (по ППС), млрд. дол	Население, млн. чел.	ВВП на душу населения, дол.
Россия	17 098 242	2553,0	142,5	18100
Канада	9 984 670	1518,0	34,6	43100
США	9 826 675	16720,0	316,4	52800
КНР	9 596 961	13370,0	1 349,6	9 800
Бразилія	8 514 877	2422,0	201,0	12100
Австралія	7 741 220	998,3	22,3	43000
ЕС	4 324 782	15988,0	509,4	34 500
Індія	3 287 263	4962,0	1 220,8	4000
Аргентина	2 780 400	771,0	42,6	18600
Казахстан	2 724 900	243,6	17,7	14100
<i>Україна</i>	<i>603 628</i>	<i>337,4</i>	<i>44,6</i>	<i>7 400</i>

2. *Транснаціональні корпорації (ТНК)*. Для промислово розвинених країн саме зарубіжна діяльність їх ТНК визначає характер зовнішньоекономічних зв'язків. Якщо зіставити обсяг іноземного виробництва ТНК з обсягом їх експорту, то наприкінці 80-х рр. ХХ ст. це співвідношення для США складало 4:1; Японії – 2,6:1; Німеччини – 1,5:3¹⁷.

Практично вся торгівля сировиною на світових ринках контролюється ТНК (90% світової торгівлі пшеницею, кавою, кукурудзою, лісоматеріалами, тютюном, залізною рудою; 85% – міддю, бокситами; 80% – оловом, гасом тощо¹⁸).

Активно беручи участь в процесах міжнародного виробництва на базі традиційного міжнародного поділу праці, ТНК створили власне внутрішньо фірмове міжнародне виробництво на основі модернізованого міжнародного поділу праці, з підключенням ряду ринків, що розвиваються з новою для них спеціалізацією. Саме цей внутрішньо фірмовий варіант міжнародного виробництва став для сучасних міжнародних корпорацій основним.

Табл. 1.2. Результати діяльності найбільших ТНК світу

Рік	Місце	Назва ТНК, країна походження	Сфера діяльності	Дохід, млрд. дол.	Прибуток, млрд. дол.
2006	1	Walmart (США)	Торгівля	485,651	16,363
	2	Sinorec Group (Китай)	Нафтова промисловість	446,811	5,177
	3	Royal Dutch Shell (Нідерланди)		431,344	14,874
	4	China National Petroleum (Китай)		428,620	16,359
	5	Exxon Mobil (США)		382,597	32,520
2015	1	Citigroup (США)	Банківська справа	146,56	21,54
	2	Bank of America (США)		116,57	21,13
	3	HSBC Holdings (Великобританія)		121,51	16,63
	4	General Electric(США)	Промисловий конгломерат	163,39	20,83
	5	JPMorgan Chase & Co. (США)	Банківська справа	99,30	14,44

Порівнюючи рейтинг найбільших ТНК світу за 2006 р. та 2015 р., варто зазначити суттєві зміни, відтак 4 із 5 найбільших ТНК 2015 р. функціонували у сфері нафтової

¹⁷ Международные экономические отношения [Текст] : учебник / Авдокушин Е.Ф. - М. : Юристъ, 1999. - 368 с.

¹⁸ Політекономія / Історія економіки та економічної думки - Юхименко П.І.
[HTTP://WESTUDENTS.COM.UA/GLAVY/55053-TRANSNATIONALN-KORPORATS-TNK.HTML](http://westudents.com.ua/glavy/55053-transnational-korporats-tnk.html)

промисловості, в той час як 2006 р. – лідирував банківський сектор. Також змінились країни базування найбільших компаній світу: в 2006 р. із 10 лідируючих позицій – 6 належали США, а у 2015 р. – лише 2-ві, водночас Китаю належали 3 позиції (в 2006 р. – жодної в аналогічному рейтингу).

3. *Інтеграційні об'єднання.* Якщо I пол. XX ст. стала епохою формування незалежних національних держав, то в II пол. XX ст. почався зворотній процес – країни добровільно відмовляються від повного національного суверенітету та утворюють інтеграційні об'єднання з іншими державами, які стають повноправними гравцями у світовому господарстві.

Еволюція світових інтеграційних процесів

- 1945 р. – утворилася Ліга арабських держав (ЛАД), яка охопила 20 країн;
- 1948 р. – за рішенням урядів Бельгії, Голландії та Люксембургу створено митний союз (Бенілюкс);
- 1948 р. – створення митного союзу «Франсітал» (Франція, Італія);
- 1948 р. – створення Організації американських держав (ОАД) – 31 латиноамериканська держава, США та Канада;
- 1958 р. – створення Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС) – Франція, ФРН, Італія та країни Бенілюксу;
- 1967 р. – заснування Європейського Союзу на основі злиття трьох самостійних регіональних організацій: Європейського об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС), Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС) та Євроатома;
- 1967 р. – утворення Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН);
- 1973 р. – заснування Карибського співтовариства і Карибського загального ринку (КАРИКОМ);
- 1989 р. – утворення організації Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС);
- 1992 р. – створення Співдружності незалежних держав (СНД);
- 1994 р. – заснування Північноамериканської зони вільної торгівлі (НАФТА).

4. *Міжнародні організації* – це об'єднання суверенних держав, створені на основі міжнародного договору і статуту для виконання певних функцій, які мають систему постійно діючих органів, володіють міжнародною правосуб'єктністю і засновані відповідно до міжнародного права. Розрізняють такі види міжнародних економічних організацій:

– міждержавні універсальні організації – їх мета і предмет діяльності становлять інтерес для всіх держав світу (наприклад, система ООН – з 1945 р.). Поряд із всебічним зростанням ролі світових політичних проблем, все більше місця в діяльності ООН відводиться вирішенню економічних і фінансових питань розвитку сучасного світу. Разом з цим, змінюється структура ООН – збільшується кількість економічних установ і країн, які в беруть участь в них, розширюється сфера діяльності цих установ, їх контакти з іншими міжнародними та національними організаціями;

– *міждержавні організації регіонального та міжрегіонального характеру* – створюються країнами для вирішення різноманітних питань, зокрема, економічних та фінансових (Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР), Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР));

– *міжнародні організації, що функціонують в окремих сегментах світового ринку* – найчастіше виступають у формі товарних організацій, які об'єднують ряд країн (Організація країн-експортерів нафти, Міжнародна угода з олова);

– *міжнародні організації, представлені напівформальними об'єднаннями* – наприклад, G7, яка не є класичною міжнародною організацією, оскільки не базується на міжнародному договорі, не має статуту і секретаріату;

– інші торгово-економічні, валютно-фінансові і кредитні, галузеві та спеціалізовані економічні та науково-технічні організації.

Виходячи зі способу взаємодії та предмету виникнення відносин між країнами, міжнародні економічні відносини можна розділити за сферами реалізації.

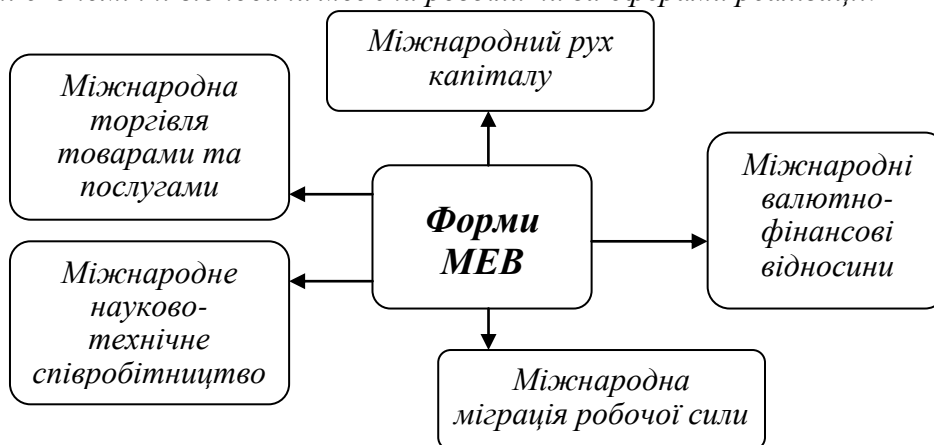

Рис. 1.7. Форми МЕВ

1. *Міжнародна торгівля товарами та послугами.* Структурно світовий ринок товарів і послуг на сьогодні майже на 80% складається з торгівлі товарами та на 20% – послугами. З 1947 р. (укладення Генеральної угоди з тарифів та торгівлі – ГАТТ) обсяги світового експорту товарів збільшилися у 313 разів, при цьому кожні 10 років відбувається мінімум подвоєння цього показника. Якщо на початку 50-х років США були беззаперечним лідером з часткою світового експорту товарів майже 20%, що дорівнювало сумарному експорту Азії та Африки, то на сьогодні питома вага країни впала до 8,8%.

На сучасному світовому товарному ринку чітко виділяються два типи регіонів: з часткою у міжнародній торгівлі, що зростає, та з такою, що зменшується. Ще десять років назад до першої групи відносили, в першу чергу, Європу як регіон-лідер у світовій торгівлі (більше 45%). Проте вже сьогодні ситуація суттєво змінилася. До першої групи відносяться країни Азії, частка в світовому експорті товарів яких зросла з 14 % на початку 50-х років до 32 % у 2014 році (третина пропозицій); країни Середнього Сходу – збільшення частки на світовому ринку з 2 до майже 7 %. Європа, Північна, Південна та Центральна Америка, а також країни Африки характеризуються зниженням питомої ваги регіонального експорту у загальносвітовому. Так, частка країн Європи зменшилася за десять років на 9 %, Північної Америки – на 2 %, частка інших країн коливається незначно.

Європа є провідним регіоном в світовій торгівлі послугами, на який припадає майже 50 % світового експорту та імпорту. Друге та третє місця відповідно посідають такі регіони як Азія та Північна Америка. Частка ж інших регіонів становить близько 10%.¹⁹

Рис. Географічна структура міжнародної торгівлі

Табл. Обсяги експорту, імпорту

Починаючи з 1960 року обсяги світової торгівлі зросли майже в 20 разів

¹⁹ Євдоченко О.О. Сучасна декомпозиція міжнародної торгівлі товарами та послугами <http://www.global-national.in.ua/archive/2-2014/287.pdf>

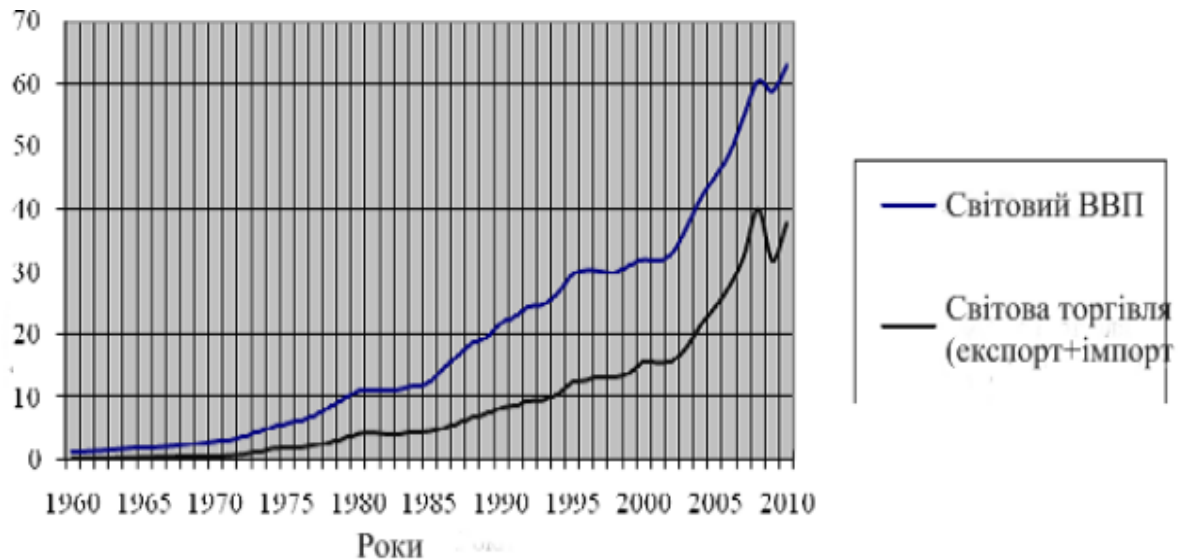

Рис. Динаміка світового ВВП та торгівлі, 1960-2010 рр., трлн. дол. США

Источник: UNCTAD. Доклад о торговле и развитии, 2012.

Рис. 1.1. Динаміка торгівлі товарами і реального ВВП, 1950-2013 рр.²⁰

2. Міжнародний рух капіталу.

Рис. или табл. ПІІ країн світу

2014 рік характеризувався скороченням загального обсягу прямих іноземних інвестицій як відносно попереднього так і 2010 року, на 16% (239 трлн. дол. США) та 6,2% (81 трлн. дол. США) відповідно. Потоки глобальних інвестицій в країни, що розвиваються досягли 681 млрд. дол. США, що становить 55% загальносвітового рівня.

Приплив інвестицій в країнах з перехідною економікою скоротилися на 52% до 48 млрд. дол. США порівняно з 2013 р., та на 25% порівняно з 2010 р., в першу чергу через регіональний конфлікт і санкції, які відлякують нових іноземних інвесторів. ПІІ в Росію знизився на 70% до 21 млрд. дол. США.

Значно збільшилися потоки ПІІ в Азію, за період 2010-2014 рр. Так, показники в Азії, Східній та Південно-східній Азії, збільшилися на 19,2% та 29,6% відповідно.

²⁰ http://stud.com.ua/40636/ekonomika/osoblivosti_dinamika_mizhnarodnoyi_torgivli

Лідерами по залученню інвестицій стали Китай, в який було вкладено 129 млрд. доларів США, Гонконг із залученим капіталом в 103 млрд. доларів США. Сполучені Штати знаходяться на третьому місці: обсяг надходжень досяг 92 млрд. доларів США. За ними в рейтингу розташувалися Великобританія, Сінгапур і Бразилія.²¹

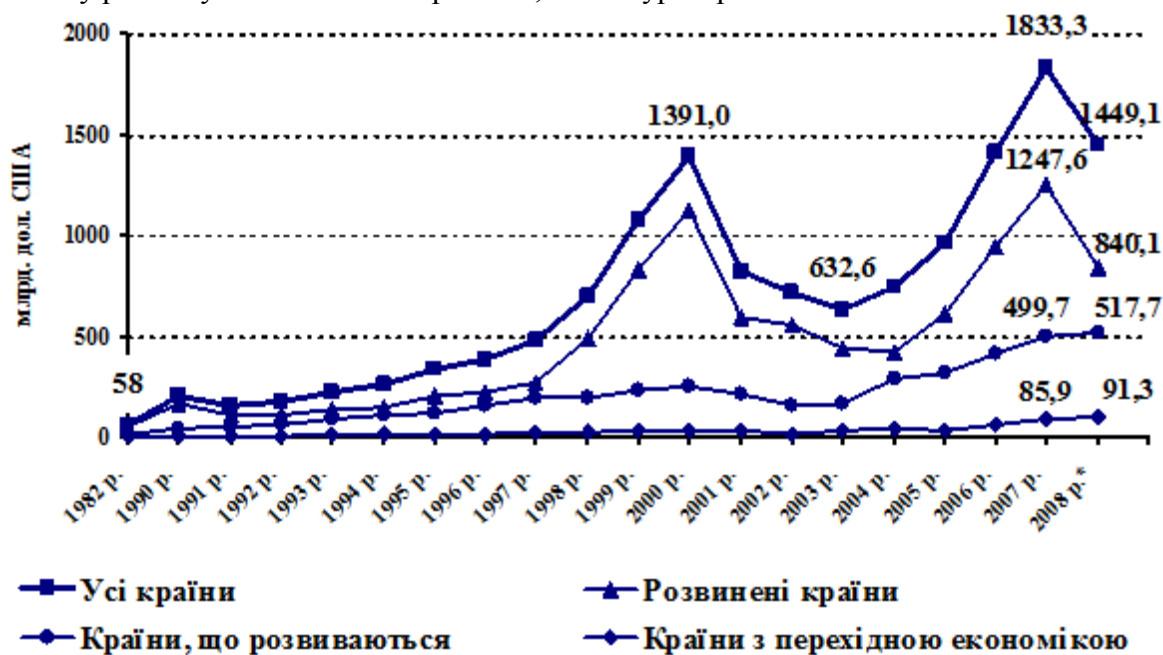

Рис. 1.2. Динаміка річних притоків прямих іноземних інвестицій в світову економіку за 1982-2008 рр., млрд. дол. США²²

3. Міжнародні валютно-фінансові відносини.

Еволюція світової валютної системи визначається розвитком і потребами національної і світової економіки, змінами в розстановці сил в світі.

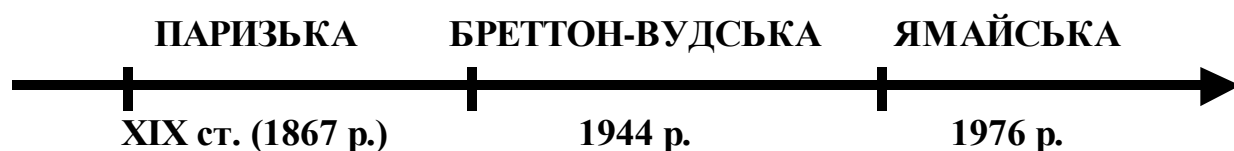

Рис. 1.3. Послідовність впровадження валютних систем
+ доповнить текст

Основні етапи створення світової валютної системи: становлення, формування передумов, визначення принципів нової системи; при цьому зберігається її спадкоємний зв'язок з попередньою системою; формування структурної єдності, завершення побудови, поступова активізація принципів нової системи; створення повноцінно функціонуючої нової світової валютної системи на базі закінченої й органічної цілісності її елементів.

Услід за цим настає період, коли валютно-економічний стан окремих країн покращується, а світова валютна система відповідає у визначених межах умовам та вимогам економіки та функціонує відносно ефективно в інтересах провідних країн.²³

²¹ Чернова О.В. Міжнародні інвестиційні потоки: сучасний стан та тенденції розвитку <http://www.global-national.in.ua/archive/8-2015/18.pdf>

²² UNCTAD. Assessing the impact of the current financial and economic crisis on global FDI flows. – 2009. – January. – 23 р.

²³ Міжнародні фінанси - Петрашко Л. П. <http://studentbooks.com.ua/content/view/881/54/1/1/>

Фінансовий сектор України значно постраждав від поточної кризи. Впродовж періоду з кінця грудня 2013 року до кінця червня 2015 року банківська система втратила приблизно 52 відсотка депозитів, деномінованих в іноземній валюті та 29 відсотків депозитів у гривні. З початку 2014 року 59 з 180 банків, що функціонували станом на 1 січня 2014 року, зазнали банкрутства та були передані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВ) для санації. Також Україна тісно пов'язана із світовим кредитним ринком. Відтоді, як Україна стала членом Світового банку в 1992 році, загальна сума зобов'язань Банку перед Україною на фінансування 45 проєктів і програм становить понад 9 млрд. дол. США.²⁴

4. Міжнародне науково-технічне співробітництво.

В сучасних умовах жодна країна світу не може залишатися осторонь процесів, що відбуваються на міжнародному ринку технологій. Інтернаціоналізацію та ефективний трансфер технологій в умовах економіки знань вважають основним фактором розвитку організацій. І цей фактор є не менш важливим, ніж інвестиції, трудові ресурси та технологічна база. Процеси глобальної передачі знань та технологій залежать від інноваційної активності країн. Відповідно до звіту ООН, Швейцарію, Великобританію, Швецію, Нідерланди і США визнано світовими лідерами у сфері інновацій.

5. Міжнародна міграція робочої сили.

З кожним роком міграційні потоки стають активнішими. Так, наприклад, якщо в 1990 році кожна четверта особа у світі була жителем Європи, то сьогодні європейці становлять лише 10 відсотків населення. Згідно з прогнозами експертів ООН, до 2050 року частка європейців зменшиться до 7,2%, тоді як відсоток населення Африканського континенту збільшиться з 14 % до 21,3%. Зростання населення спостерігається переважно в країнах, що розвиваються. До 2050 року відсоток населення, яке проживає в менш розвинених країнах, зросте майже вдвічі. Водночас збільшиться відставання цих держав від більш розвинених за рівнем життя.

Розходження неофіційних даних про масштаби стаціонарної міграції громадян України сягають більше п'ятикратних меж від 1,5 до 7 млн. осіб. Зокрема, за експертними оцінками, на території Російської Федерації перебуває більше 2 млн. українських працівників-мігрантів, в Італії – 500 тис., Польщі – 450 тис., Іспанії – 250 тис., Чехії – 150 тис., Португалії та Греції по 7,5 тис., Великій Британії – 70 тис., Нідерландах – 40 тис., США – 500 тис. осіб. Наведене є свідченням того, що міжнародна трудова міграція набула масштабного характеру.²⁵

В 2015 році міграційні потоки кинули виклик європейському суспільству. Від початку 2015 р. понад 365 тис. осіб перетнули Середземне море, щоб дістатися до Європи і попросити притулку. При цьому за вісім місяців в дорозі майже 2900 людей загинули, намагаючись перетнути море у переповнених човнах.²⁶

²⁴ Партнерство Світовий банк – Україна, Огляд програм в країні, жовтень 2015 року
<http://pubdocs.worldbank.org/pubdocs/publicdoc/2016/1/864411453869177415/Ukraine-Snapshot-uk.pdf>

²⁵ Пітюлич М. Новітні тенденції розвитку міжнародної трудової міграції та їх наслідки для України
<http://www.msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2016/02/1-4-1-2014-20.pdf>

²⁶ <http://ua.112.ua/statji/mihranty-iaak-vyklyk-ievropeiskii-tsyvilizatsii-257513.html>